

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Pärandtehnoloogia õppekava

rahvusliku metallitöö eriala

Diana Jezierska

ÜHE PERE PÄRIMUSEL PÕHINEV PEAEHETE KOLLEKTSIOON „MEDVJODKA
NAISED, UNISTUS LUIGELUULINNAST“

Loov-praktiline lõputöö

Juhendaja: Kaire Rannik MA

Koolipoolne juhendaja: Madis Rennu MA

Tartu 2022

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	4
1. IDEEST TEOSTUSENI	6
1.1. MIS ON PÄRIMUS.....	6
1.2. PEREPÄRIMUS KOLLEKTSIOONI IDEENA	6
1.3. IDEEST TULENEV KOLLEKTSIOONI NIMI JA TEEMADERING	7
1.3.1. Kollektiooni nimi	7
1.3.2. Teemadering	9
1.4. VÄLJENDUSVAHENDITE OTSIMINE	9
1.5. ÜLEVAADE PEAHETEST	10
2. SOOME-UGRI LIINI LOOMISPROTSESS.....	12
2.1. ILMALIND.....	12
2.1.1. Kes on ilmalind	12
2.1.2. Praktiline teostus	13
2.2. VALJAD	16
2.2.1. Hobune ja valjad	16
2.2.2. Praktiline teostus	16
2.3. USSISÕNAD.....	19
2.3.1. Uss ja ussisõnad	19
2.3.2. Praktiline teostus	20
3. SLAAVI LIINI LOOMISPROTSESS	23
3.1. KOLMAS KUKELAUL.....	23
3.1.1. Kukk vene pärimuses.....	23
3.1.2. Praktiline teostus	24
3.2. KUU	27
3.2.1. Kuu mütoloogias.....	27
3.2.2. Praktiline teostus	28
3.3. TULIKAPÄRG	30
3.3.1. Pärg.....	30
3.3.2. Praktiline teostus	31
KOKKUVÕTE	34

KASUTATUD ALLIKAD	36
LISAD.....	39
LISA 1. FOTOD.....	39
SUMMARY.....	48
LIHTLITSENTS	50

SISSEJUHATUS

Oma lõputööle sain innustust TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias **uurimustööd** ja **seminaritööd** tehes. Samuti oli oluline inspiratsiooniallikas **unikaalehte** raames tehtud peache ja koostöö õppejõu Kaire Rannikuga. Minu uurimustöö põhines Õie Sarvega Setomaal tehtud intervjuul, seminaritöös aga kõrvutasin Õie Sarve ja kihnlase Maarja Paluga tehtud intervjuusid. Seminaritöö teemaks oli „Pärimus ja inspiratsioon: tee läbi seto ja kihnu pärimuse oma elu ja loomingu mõtestamise juurde“ ja selle innustavaks juhendajaks Kärt Summatavet (Jeziarska 2021).

Seto ja kihnu elav traditsioon on andnud inspiratsiooni paljudele. Uurida üldse mitte nii selgepiirilist ja päris raskesti määratletavat oma isiklikku pärimust tundus olevat põnev väljakutse ning võimalus oma ehted „hingestada“ läbi lugude ja inimeste. Oli ju õppima asudes see üks minu eesmärkidest – anda esemetele mingi sügavam tähendus.

Peaehete – kroonide kasuks otsustasin seetõttu, et olin seto ja kihnu kultuuriruumiga kokku puutudes märganud pea katmise erilist tähendust. Pea ehtimise tähtsusele on osutanud ka Kärt Summatavet (2005).

Peaehete juures otsustasin luua kuus erinevat ehtemudelit, et saaksin neid ehete tegemise kogemusi edaspidigi kasutada. Soovisin metalli kõrvale tuua ka erinevaid teisi materjale – luud, tekstiili jms.

Minu töö jaotub kolmeks peatükiks. **Esimeses peatükis** mõtestan lahti pärimuse olemuse ja tutvustan oma teemavaliku lugu; kirjutan kollektsiooni nimest ja teemaderingist. Annan seal ülevaate oma väljendusvahendite otsimise teest ning samuti peahetest üldiselt. **Teises**

peatükis kirjeldan soome-ugri liini kolme peaehte kontseptsiooni ja loomisprotsessi, **kolmandas** aga slaavi liini kolme ehte oma.

Kollektsioon väljendada dialoogi võimalikkust: erinevate inimgruppide, kultuuride vahel, ning oma isikliku pärandi teadvustamise ja hoidmise tähtsust.

1. IDEEST TEOSTUSENI

1.1. Mis on pärimus

Isiklikust pärimusest lähtuvat ehtekollektsiooni luues tahtsin kõigepealt selgusele jõuda, mis on palju kasutatud sõna „pärimus“ tähendus. Tiiu Jaago (Traditsioon ja improvisatsioon s.a) oma rahvaluuleloengutes defineerib pärimuse, traditsiooni nähtuse püsimisena, mitte millenagi, mis ei muutu. „Seega, **traditsioon on protsess, mis tasakaalustab muutusi**. Traditsioon hoiab alal püsivaid mõtlemis-, väljendus- ja toimimisviise,“ ütleb ta. Huvitav tundus mulle filosoof Eik Hermanni (EKA filosoofiaõppejõud Eik Hermann pärimusest s.a) käsitlus. Ka tema järgi ei ole pärimuse puhul tegu valmis tarkuse ega arhiivimaterjaliga, vaid pigem protsessiga, „mis võimaldas inimesel muutuda väetist vägevaks“. Ta esitab ka küsimuse selle kohta, millest võib traditsiooni väärtustamine tulla, millel põhineda. Ning tema vastuseks on: „Küllap sellest, et ta pakub retsepte, vaimseid kaarte ja muid tööriistu, mis esiteks aitavad segases ja keerulises sündmuste keerises paremini toime tulla – nad on *pragmaatiliselt tõhusad* – ja teiseks annavad elule värvi ja intensiivsuse – nad on *poetiliselt tõhusad*. Kokkuvõttes on pärimus niisiis **pragmapoeetiline vägi**.“ Ta arutleb ka vaimse ja ainelise pärimuse üle ning väidab, et sageli tekib vaimne pärand pärast ainelist, jätkuna mingile tegevusele, mingile omandatud oskusele – läbi mõttemustrite ja üldistuste. (EKA filosoofiaõppejõud Eik Hermann pärimusest s.a)

1.2. Perepärimus kollektsiooni ideena

Unikaalehte aines pidin Kaire Ranniku juhendamisel looma ehte mõeldes kindlale adressaadile. Otsustasin teha ehte pühendusega järeltulevatele põlvedele. Unikaalehte aine toimus paralleelselt seminaritöö kirjutamisega, kus intervjuudes seto ja kihnu

kultuurikandjatega tõusis eriliselt esile pea katmise teema. Lõin ehte „Luigeluulinn, kroon järeltulevatele põlvedele“ (foto 1).

Foto 1. Ehte järeltulevatele põlvedele (foto: Ruudu Rahumaru, modell: Isabel Mari Jeziarska)

Luigeluulinna motiivi leidsin Kristiina Ehini (2006, lk 13) luulekogust. Selle luuletuse tähendusel peatun lähemalt järgmises peatükis.

Seminaritöö ja unikaalehte aine järgselt teadsin juba, et tahan teha kroonide kollektsiooni, mis **inspireeritud esiemadest**. Minu ehtekollektsioon jutustab Pihkva taguse kunagise eesti küla Medvjodka ühe 19. sajandil maaotsinguil välja rännanud pere naiste loo. Soovisin, et ehtekomplektis oleksid soome-ugri ja slaavi pärimus omavahel dialoogis. Jutustan läbi ehte kuue Medvjodka naise, minu esiema – **Mari, Maarja, Marie, Kadri, Alma ja Elviira** loo. Eriti Medvjodka perioodil, kuid ka sõjakeerises Eestisse tagasi toodutena oli neil väga vähe võimalust ennast ehtida. Otsustasin neile kroonid kinkida. Niisiis liikusin tulevikust, järeltulevate põlvede juurest minevikku.

1.3. Ideest tulenev kollektsiooni nimi ja teemadering

1.3.1. Kollektsiooni nimi

Kroonid pidid ammutama inspiratsiooni suulisest ja minu tädi poolt kirja pandud perepärimusest. Visuaalset materjali esiemade kohta on säilinud väga vähe (Lisa, fotod 26 ja 27). Pealkirja valisin sellise osutamaks kultuurilistele mõjudele, mis on meie peret

vorminud – Venemaal oldud aja, 19. sajandi lõpust kuni II maailmasõja keskpaigani mõjud ulatuvad kindlasti välja tänasessegi päeva.

Pealkirjas esinev kujund „luigeluulinn“ tuleneb Kristiina Ehini luuletusest (2006, lk 13):

„pikad nii pikad on aastad

aga

üürike on elu

ära ehita naist

parem tee talle maja

laastudest ja luigeluust

tee kõigest mis sul on

ja siis

sae sisse sügavad aknad

et päike pääseks ligi“

Medvjodka naiste akendest päikese sisse paistmisega polnud hästi. Kuigi perepärimusest ei kajastu kuidagi meeste hoolimatus oma naiste vastu, pigem vastupidi, siis rasketes oludes – väljarändamine, sõda, Eestisse tagasitulek ja eluga justkui otsast alustamine jättis kõigele oma jälje. Lisaks ka tolleaegne tava naiste-meeste suhetes – ikka said pigem mehed oma ihaldatud hobused, kui naised ilusad lillepeenrad ja kleidiriided. Minu töö kontekstis on luuletuses esinev pöördumine suunatud pigem ühiskonnale laiemalt.

Unikaalehte raames valminud peache „Ehe järeltulevatele põlvedele – luigeluulinn“, viitab aegade muutumisele. Nüüd ja loodetavasti edaspidigi saavad naised ise selle luigeluulinna teoks saamisele jõudsamalt kaasa aidata.

1.3.2. Teemadering

Kuus peaaht oleksin saanud lahendada nii, et pühendan need konkreetsetele naistele ... siis oleks olnud kroon Marile ja kroon Maarjale jne. Siiski jätsin selle võimaluse kõrvale ning otsustasin teha kroonid vastavalt pärimusest välja joonistuvatele teemadele. Põhjus on lihtne – perepärimus ei hõlma sellise täpsusega kõiki naisi, küll aga on olulised teemad välja joonistunud päris tuntavalt.

1.4. Väljendusvahendite otsimine

Eelpoolmainitud E. Hermanni (EKA filosoofiaõppejõud Eik Hermann pärimusest s.a) kohaselt on reeglilik, et vaimne pärand lisandub pigem ainelisele, mitte vastupidi. Oli selge, et on päris raske otsustada, milline väljendusvahend leida, et jutustada peatükke Medvjodka naiste elust ning teha seda nii, et saaks väljendatud just see soome-ugri ja slaavi kultuuri lõimumise osa meie perekonna loos.

Juri Lotmani (1999, lk 16) järgi juhtub erinevate kultuuride kokku puutumisel tahes-tahtmata mingisugune enese-määratlemine ning see tundus ehtekollektsiooni loomise seisukohalt huvitav ja vajalik – jäin põnevusega ootama, millise väljundi see leiab.

Niisiis, kaalusin erinevaid variante. Üks neist oli hobuse temaatika kasutamine. See mõte tuli mulle raamatut „Pühapäevahobune“ (Luik-Tamme 2016) sirvides. Hobuse temaatika oleks olnud mõnes mõttes põhjendatud, sest hobused olid pärimuslugudes vägagi päevakorral, nad olid justkui mõnes mõttes raske töö keskse maailma kehastus, vastandina naiste unistuste luigeluulinnale. Jätsin mõtte siiski katki, sest arvasin, et mõned olulised teemad oleksid sellisel viisil väljendudes kaduma läinud.

Mingil hetkel Siksäla pärandisse süvenedes (Valk ja Laul 2014; Valk, Ratas ja Laul 2014) sain aru, et just nii, nagu kalmetest on leitud muistiseid erinevatest ajastutest, erinevatest kultuuridest, saan lahendada oma peahete kollektsiooni kontseptsiooni. Otsustasin end mitte piirata mingi kindla ajastuga, mingi kindla tehnika või visuaaliga, vaid lasta erinevatel sümbolitel, märkidel, lugudel, mälestustel vabalt esile kerkida... Rääkides rahva maailmapildi aluseks olevast rahvatarkusest, osutab Urmas Sutrop (2003, lk 99) selle kokku

panemise võimalusele rahvajuttude, muinasjuttude, muistendite kildudest. Läksin seda teed ja tulemus on minu jaoks huvitav.

Keskseks visuaalseks elemendiks kroonidel on ringi (või tegelikult ovaali) kujuline võru. Sõõr kuulub vanimate inimese poolt loodud kujundite hulka, mis on sümbolina kasutusel olnud väga erinevates kultuurides ja tähistab ühe vanima märgina päikeseratast. Ring on eriline, piiratud tsoon, millel on kaitsemaagiline tähendus. (Margna) Ovaal samas aga meenutab muna – elu sümbolit.

Niisiis, otsustasin luua võrul (või pool-võrul) põhinevad peaehted, kusjuures kolm neist esindaksid soome-ugri liini ja kolm slaavi oma. Töösse süvenedes märkasin üha enam, kuidas nii mõnedki tähendused kattuvad nii soome-ugri kui slaavi kultuuris.

Kroonideks meeldib mulle oma peaehteid nimetada põhjusel, et soovin rõhutada igale inimese kättesaadavat võimalust olla „kroonitud pea“, kanda ehet, mis aitab selja sirge hoida, aitab üles leida enda väärikuse ja erilisuse. Muud võimalused – nimetada oma ehteid pärgadeks, tiaaradeks, peavõrudeks, lihtsalt peaeheteks – ei oleks edasi andnud ehete olemust. Võõrsõnade leksikon (Võõrsõnade leksikon s.a sub **kroon**) määratleb krooni nii: „pärjataoline, hrl kullast ja kalliskividega kaunistatud peakate, riigivalitseja võimu sümbol“. Niisiis, olen andnud kroonile traditsioonilisest veidi erineva tähenduse.

1.5. Ülevaade peahettest

Enne ehete kavandamist tutvusin erinevate ehteid käsitlevate materjalidega. Kokkuvõtliku käsitluse erinevatest peahettest, täpsemini juukseehetest leidsin Rayner W. Hesse, Jr (2007, lk 111-116) kirjutatud entsoklüpeediast. Ta annab lühiülevaate kammidest, juukseklambritest ja -paeltest, kübarasulgedest ja – nõeltest, juuksenõeltest, tiaaradest.

Inspiratsiooni leidmiseks lõin endale ülevaate Eestis rahvariiete juurde kantud peakatetest: juustesse lisaks palmitsetud palmikutest, linapalmikutest, peapaeltest, pärgadest,

pruudipärgadest, linikutest, rätiidest, tanudest, mütsidest. Hea ülevaate neist sain raamatutest Eesti rahvarõivad (Kaarma ja Voolma 2015) ja „Neidude peakatted rahvarõivaste juurde“ (Värv 2017). J. Reidla (2012, lk 133-143) annab ülevaate peahettest alates muinasajast – oimurõngastest ja -nõeladest, linikukaunistustest ja pärjadest, paeltest, metallnaastudega peakatetest, seppelitest.

Kõige huvitavamaks kujunes lähem tutvumine vene peakatetega ja -ehetega ülevaatlikus raamatus, mille autoriteks on Yefimova ja Aleshina (2011) ning teises, milles Grigorjeva (2018) käsitleb väga põhjalikult Põhja-Venemaa peakatteid: povjaskat, kokošnikut kui sbornikut, rätikuid jm. Siiski jäi lähem süvenemine vene peakatetesse ootama tulevasi aegu.

2. SOOME-UGRI LIINI LOOMISPROTSESS

2.1. Ilmalind

2.1.1. Kes on ilmalind

Mall Hiimäe (1996, lk 11) kirjutab sellest, kuidas koos teiste soome-ugri rahvastega oleme end pidanud **veelinnurahvaks**.

Alguses oli vaid suur vesi ja sellest ääretust veest tõusis lind, kellest kõik alguse sai, täpsemalt tema munadest: taevas, maa ja päike-kuu-tähed. Selle loo leiame meie paljudest regilauludest. Maailmaloomise lugu, kus kõik saab alguse munast, ühendab meid teiste läänemeresoomlastega, kuid sama müüt on tuttav ka palju laiemalt – Ida-Euroopast Uuraliteni, ka slaavi traditsioonis.

Kroon Ilmalind jutustab loo sellest, kuidas meid on kujundanud ühised müüdid laiemalt kui esmapilgul arvata oskaksime. Sattudes ühest kultuuriruumist täiesti teistsugusesse võime sealt ometi eest leida midagi ühendavat. Samas jääme aga tahes-tahtamata alatiseks seotuks oma päritolu kohaga. Minu esiemad jäid veelinnurahva esindajaks ka seal Medvjodka külas.

Sinist värvi paela valimisel lähtusin nii selle värvi pärimuslikust tähendusest kui isiklikest assotsiatsioonidest. Pärimuses on sinine olnud kaduvikuga, surmaga seotud värv (kihnu sinised leinakördid, pulmalauludes sageli esinev motiiv sinine-punane kui elu ja surm). Meie kaasaegses kultuuris on surm teatud mõttes tabu, surma motiivi kasutamine loomingu pigem erandlik. Kuna minu kollektsioon lähtub nii isiklikust pärimusest kui pärimusest üldse, siis tundus sinise värvi kasutamine esivanematega seotud kollektsioonis igati õigustatud. Niisiis on sinine siin esivanematega ühenduse värv, tumeda öötaeva värv – kus särab linnutee.

Kroonis kasutatud **luigeluu** on ühelt poolt vihje kollektsiooni nimele, teiselt poolt aga esivanemate hingedele ja ilmalinnule. Luigeluu tükike oli olemas ka minu unikaaltes ning toona kaalusime õppejõuga ka suure luutüki kasutamist, kuid hiljem jätsin selle mõtte siiski kõrvale.

Kroon Ilmalind on märk meie erilisest päritolust, sidemetest esivanematega ja samal ajal sümboliseerib ka ühendusest teiste, esmapilgul võõrastega.

2.1.2. Praktiline teostus

Kõigepealt tegin valmis võru. Plekiriba otstesse puurisin augud, otsad õhendasin parema neetimitulemuse saavutamiseks. Neetisin 2 hõberiba omavahel kokku (pleki paksus 1,3 mm, laius 10 mm ning pikkused 20,5 cm ja 38,5 cm, ribad olid olemas valmiskujul). Neetimiseks kasutasin 0,8 mm hõbetaati prooviga 925 (foto 2).

Foto 2. Needitud võru (foto: Diana Jeziarska)

Selle ehte juures otsustasin kasutada luud, mis pidi jääma kroonil kuklasse. Esialguses kavandis asetus luu võrule vertikaalselt (lisa, foto 28), kuid katsetades otsustasin, et asetan

luu võrule põiki. Lõikasingi luust kullasepasaega vastava tüki ja lihvisin selle liivapaberiga (foto 3).

Foto 3. Esimene luigeluu ja helesinine pael (foto: Diana Jezierska)

Otsisin võimalust luu ja siniste lintide võru külge kinnitamiseks ja sain aru, et see ülesanne osutub oodatust keerulisemaks. Luu puhul on tegu ju hapra materjaliga. Juhendajalt sain mõtte puurida luu sisse augud ja „istutada“ nende abil luu võrule joodetud traatide otsa – liimimise teel. Liimi kuivades saab luust välja ulatuvad traadiotsad maha lihvida. Toestamiseks habrast luud, liimisin luu kumerusse puidu. Kõik see tegelikult õnnestus, luu oli kindlalt paigas, kuid mulle ei meeldinud, et puitu oli teatud määral siiski tagantpoolt näha ning lõpuni maha lihvitud traadid ei tundunud luu sees eriti ilusad – mu luuintarsia katsetus polnud õnnestunud. Alustasin uuesti, lõikasin uue luutüki, tegin luud toetava korpuse, mille külge jootsin traadid ning neetisin selle võru peale. Luusse puurisin jälle augud ja „istutasin“ selle traatide otsa, liimimise teel. Liimi kuivades lihvisin veidi traadiotsi.

Nüüd oli aeg mõelda paela võrule kinnitamise peale. Juhendajaga nõu pidades otsustasin piirduda ühe palaga, kuigi alguses kavandis oli paelu 3. Puurisin võrusse augud ja kinnitasin hõbedast pulgal oleva paela õõsidega võru külge (foto 4). Paela saab võru küljest vajadusel

eemaldada – kui on näiteks vaja võru aja jooksul tekkivast oksiidikihist puhastada. Seda võimalust pidasin vajalikuks. Samuti on võimalus pael teistsuguse vastu vahetada.

Paelaks valisin esialgu helesinise puuvillase kantpaela (paela laius 2,5 cm), hiljem vahetasin selle tumesinise vastu, et saavutada suurem kontrast heleda luuga. Paela õmblesin olevalt kahekorra kokku – pulgale asetamiseks. Eelnevalt olin paela allosa kinnitanud hõbedast kaunistused, ka need otsustasin muuta lihtsamaks esialgselt kavandatud (foto 5).

Foto 4. Võrule kinnitatud luu ja pael

(foto: Diana Jezierska)

Foto 5. Otsakaunistused

(foto: Diana Jezierska)

Foto kroonist Ilmalind on leitav lisast (foto 34).

2.2. Valjad

2.2.1. Hobune ja valjad

Pereringis edasi antud lugudes on üllatavalt tihti juttu hobustest. Hobused on seal kui meeste unistuste kehastus, mida naised kahtluse alla ei seadnud, sest hobune oli majapidamises väga vajalik. Tean, et nii Venemaal kui pärast Eestiski oskasid naised hobust põllutöödeks ette rakendada ja temaga tööd teha. Põllutööd tehes ei jäänud aega ega jõudu lillepeenarde jaoks, oma vajaduste eest hoolitsemiseks.

Valjad kui hobusele pähe pandavad juhtimis- ja valitsemisvahendid on kujund naistest, kes sageli pidid kündma oma elurada justkui ette antud stsenaariumi järgi, teiselt poolt aga kätkesid endas jõudu „ohjad oma kätte haarata“. Kuigi krooni nimi on Valjad, on tema visuaalis olemas lisaks **valjastele** olemas ka **kuljused** ja **ohjad: juhitav olemine, kaitsev helin ja ise juhtimine**.

See kroon on seotud tööga, alistumise ja juhtimisega.

2.2.2. Praktiline teostus

Kohe alguses oli mul mõte, et tahan kasutada selle krooni juures nahast ribasid. Sobiva nahkriba leidsin internetipoest Etsy.

Seejärel alustasin nahkribal neetimisega katsetamist. Proovisin erinevat traadijämedust, kuid läbi naha neetimine tundus lootusetu ettevõtmine (foto 6). Ebaõnnestus ka see, kui jootsin traadi needipea külge ja proovisin traadist tagumisele poole needipead lüüa. Proovisin kasutada ka terase sisse freesitud väikese süvendi abi, kuid edu see ei toonud.

Foto 6 Ebaõnnestunud neetimine (foto: Diana Jezierska)

Küsisin nõu nahatööde meistritl Egge Edussaar-Harakult. Tema soovitas joota traadist needijalad needipea külge (mis jäävad töö esiküljele) ning tagumisel küljel kasutada abivahendina auguga litrit – see moodustab toetuse nahale ning lihtsustab neetimist. Alternatiivse võimalusena pakkus E. Edussaar-Harak välja ka võimaluse kasutada keermestamist, kus needipea külge saab joodetud keermestatud traat ning teisele poole saab talle vastu kruvida teise needipea. Selle võimaluse katsetamise jätsin edaspidiseks, sest keermestajat mul endal ei olnud.

Tegin valmis plekiribast võru ((pleki pikkus 57 cm, laius 7 mm ja paksus 0,8 mm). Kõigepealt puurisin nahkribade võru külge neetimiseks vajalikud augud – neli auku ja nende vahele ühe veel kuldneedi jaoks.

Riba otste kokku neetimiseks kasutasin 0,8 mm jämedusega kuldtraati. Võru lihvisin liivapaberiga, seejärel viimistlesin mateerimisharjaga ning poleerisin ääred. Seejärel oksüdeerisin võru vahendiga Norit. Esiküljele jäävad needipead ning tagumisele küljele jäävad auguga litrid lõin litriraua abil, kasutades 4,5 mm auku. Needipea külge joodetud traat oli jämedusega 0,8 mm. Nüüd neetisin kahele nahkribale hõbeneedid ja seejärel neetisin

ribad omavahel põiki asetsevate nahkribadega kokku. Selline mõte nahkribad omavahel neetamise teel ühendada sündis koostöös juhendajaga. Kõige lõpus neetisin nahkribad võru külge (foto 7).

Foto 7. Võrule needitud naharibad (foto: Diana Jezierska)

Tegin ka kolm hõbehelme. Kasutasin 0,6 mm plekki, millest lõikasin plekikäärdega kuus 15 mm läbimõõduga ümmargust ketast. Kolmele neist puurisin keskele avauseid, et saaksin sinna pärast risti kujundi saagida – nagu vanadel kuljustel tavaliselt oli. Kettad lõin ankel kumeraks, kolmele saagisin seejärel otstesse risti kujundid. Nüüd jootsin kaks poolt kokku, peale jootsin öösi. Viimistlesin helmed liivapaberiga, mateerimisharjaga, freesisin peale mõned lilled. Tuhmistasin veidi pinda liivapaberiga ning neetisin helmed nahkribade otstesse, mitte võrule – ka siin tegin muutuse esialgselt kavandatus, sest nii tundus üldmulje selgem (foto 8).

Foto 8. Hõbehelmed kuljustena needituna naharibadele (foto: Diana Jezierska)

Fotod algsest kavandist (foto 29) ja lõpptulemusena sündinud kroonist (foto 35) on leitavad lisast.

2.3. Ussisõnad

2.3.1. Uss ja ussisõnad

Eesti rahvapärimeses on **ussid** (maod) auväärset kohal, neist on lugu peetud ja armastatud. Ussi negatiivne tähendus jõudis meile küllap kristliku kultuuriga, kus madu on see, kes inimese halvale teele juhatab. Rahvapärimeses sai **ussisõnadega** – loitsudega usse oma teelt eemale hoida, et neid tahtmatult mitte vigastada, samuti aitasid need ussihammustuse korral, kui neile kogemata oli siiski viga tehtud.

Punane värv on rahvapärimeses **elu värv**, minul isiklikult on sel alati olnud seos **ussimaarjapäevaga** ja punaste **marjadega** metsas või soos.

Kroonis Ussisõnad on austus looduse vastu, oskus sellega kooskõlas elada. Ussisõnu kasutasid mu esiemad ühel või teisel viisil kõik, üks neist oli ka ravitseja.

Kroon Ussisõnad kätkeb endas oskust ravida, aidata, leida lahendusi, olla kooskõlas loodusega, kaitsta elu.

2.3.2. Praktiline teostus

Alustasin sellest, et puurisin plekkribale (pleki paksus 0,8 mm, laius 7 mm ja pikkus 58 cm, plekiriba oli olemas valmiskujul) ühte, alumisse äärde, vahedega 1 cm augud. Plekiribast võru kokku neetmiseks kasutasin kullast traati prooviga 585, läbimõõduga 0,8 mm. Eelnevalt olin plekiriba otsad õhendanud ja otstesse kolm auku puurinud.

Sulatasin 0,4 mm traadijuppide otsa mummud ning asetasin paika pärlid, seejärel tegin aasad, et saaksin need võrul olevatesse aukudesse kinnitada – üle ühe augu. Pärlite vahel olevatesse aukudesse lõin hõbedast needid (foto 9).

Foto 9. Needid ja korallpärlid võrul (foto: Diana Jezierska)

Soovisin ehte juures kasutada hõbespiraale – vaseliste eeskujul. Punane villane lõng pidi tulema üle võru ja selle ümber hõbespiraalid. Spiraalid keerutasin algul 0,7 mm traadist akutrelliga ümber 2,5 mm varda. Proovides lõnga ja hõbespiraale võruga (foto 10), sain aru, et pean otsustama õrnemate spiraalide ja teistsuguse lõnga kasuks.

Foto 10. Katsetus villase lõnga ja jämedast traadist spiraalidega (foto: Diana Jezierska)

Juhendaja andis nõu proovida maagelõnga – linast materjali. Nüüd kasutasin spiraalide tegemiseks 0,4 mm 925 prooviga traati ja keerutasin selle 1,4 mm vardale. Asetasin lõngad võrule nii, et nad jäid pärlite vahekohtadesse ja võrul libisemast pidid neid hoidma needid, mis lõnga alla jäid. Lükkisin spiraalid lõngadele (foto 11).

Foto 11. Maagelõng ja peenest traadist spiraalid (foto: Diana Jezierska)

Kuna algul olin proovinud villase lõngaga, siis maagelõng käitus teisiti ja lõngad nihkusid kohalt. Libisemise takistamiseks viilisin võrule sälgud.

Moodustasin spiraalidest erinevaid mustreid. Katsetasin ka rästiku sik-sakki. Lõpuks otsustasin siiski neutraalsema ornamendi kasuks.

Kui krooni modellile pähe proovisin selgus, et lõnga-spiraali read hakkavad iga vähimagi liigutuse juures üksteisega haakuma. Proovisin otstesse asetada raskuseid, kuid see ei aidanud. Nüüd tegin plekiribadest „jagajad“, kust lõngad läbi käisid ja see lahendas probleemi (foto 12).

Foto 12. Jagaja ((foto: Diana Jezierska)

Fotod krooni Ussisõnad kavandist (foto 30) ja valmis tööst (foto 36) on olemas lisas.

3. SLAAVI LIINI LOOMISPROTSESS

3.1. Kolmas kukelaul

3.1.1. Kukk vene pärimuses

Kukelaul on tähtis kujund nii meie kui vene pärimuses. Kolmanda kukelauluga juhtub muinasjuttudes nii mõndagi, meie kiriku tornides on kuked kui märgid vajadusest valvel olla. Kukke vene folklooriga seondult olin juba varasemalt märganud minu jaoks huvitava vene fotograafi Margarita Kareva (2018) fotodel (foto 13).

Foto 13 (Kareva 2018)

Leidsin artikli kukest pärimuses, mis põhineb vene, komi ja komi-permi tekstidel (Korolyova & A. Belomestnova 2018).

Selle kohaselt kehastab kukk aaretevalvurit, on võtmeisikuks aarete kätte saamisel või on lausa aare ise. Kukega on seotud keeruliste ülesannete lahendamine, kukelauluga on seotud varanduse ilmumine ja kadumine. Välja on toodud, et kukk aitab vältida inimohvreid.

Kroon „Kolmas kukelaul“ viitab kõige maise – ka maiste varade haprusele Medvjodka naiste elus. Nad pidid ikka ja jälle alustama otsast: rajama kodu võõrale maale, sellest ilma jäädes minema tagasi oma esivanemate maale, mis võttis neid tegelikult vastu võõra kohana ja mida oli jälle vaja hakata omaseks looma. Nad tulid kõige selle keerulisega toime.

Krooni juures olen kasutanud **punast** värvi korallpärlitena – elu ja ka ohverduse värvi. Krooni saab pähe panna mitmel moel – kolm ketirida võivad jääda ette, lõua alla, samuti ka taha. Peachte kaar võib jääda kas üles või alla. Nii on meil ka elus – kõik oleneb lõppkokkuvõttes sellest, kuidas meile osaks saanut kasutame ja mõtestame.

Kroon Kolmas kukelaul jutustab olukordade haprusest, pöördelisusest ja muutustesse kätketud võimalustest.

3.1.2. Praktiline teostus

Tegin valmis võru. Neetisin 2 hõberiba omavahel kokku (plekiribade pikkused 20,5 cm ja 38,5 cm, laius 10 mm, paksus 1,3 mm, ribad ostsin valmiskujul). Neetimiseks kasutasin 0,8 mm kuldtraati prooviga 585.

0,8 mm hõbeplekist saagisin välja kaare osa, 1 mm plekist lõikasin giljotiiniga riba, kuhu jootsin kastikud korallpärlite jaoks. Istutasin pärlid kastikutesse. Neetisin korallpärlitega kaare kuldtraati kasutades võrule (foto 14). Oksüdeerisin õrnalt kaart (oksiid Norit).

Foto 14. Kaar ja korallpärlid võrle needitutena (foto: Diana Jezierska)

Järgmisena tegin ketid litritest ja korallpärlitest. Kasutasin oma unikaalehte aines valminud peaehte sarnaseid litreid. Litrite jaoks valtsisin 1,1 mm traadi lapikuks, 4mm laiuseks, viimistlesin mateerimisharjaga, lõikasin sealt giljotiiniga 10 mm jupid ning viilisin otsad ümaraks. Kõige lõpuks poleerisin mikromootoriga litrite ääred. Nüüd puurisin litritesse augud. Seejärel tegin 1 mm traadist öösid: kerisin 3 mm vardale akutrelli abil traadi ja seejärel saagisin öösid lahti.

Korallpärlite kinnitamiseks kasutasin traati jämedusega 0,4 mm. Kinnitused pärlitele tegin raamatu Silver Wire Jewelry juhendi järgi (Petersen 2005, lk 18).

Ketid (foto 15) fikseerisin võrle kinnituse abil (foto 16), mis võimaldab krooni kanda nii, et kaar jääb alla või ka ülesse (foto 17). Algselt olin kavatsenud ketid lihtsalt üle võru ääre panna, kuid siis oleksid nad paigast nihkunud.

Ketid (foto 15) fikseerisin võrudele kinnituse abil (foto 16), mis võimaldab krooni kanda nii, et kaar jääb alla või ka ülesse (foto 17). Algselt olin kavatsenud ketid lihtsalt üle võru ääre panna, kuid siis oleksid nad paigast nihkunud.

Foto 15. Ketid korallpärlitega (foto: Diana Jezierska)

Foto 16. Kinnitus kettidele (foto: Diana Jezierska)

Foto 17. Kroon koos kaare ja kettidega (foto: Diana Jezierska)

Fotod krooni Kolmas kukelaul kavandist (foto 31) ja lõpptulemusest (foto 37) asuvad lisas.

3.2. Kuu

3.2.1. Kuu pärimuses

Paljude erinevate Venemaa rahvaste traditsioonis aga ka Eestis, on tuntud lugu vett tooma saadetud vaeslapselt, kellele Kuu halastab ja ta enda juurde võtab. Teise versiooni kohaselt võttis kuu enese juurde hoopis ülbelt, teiste vastu hoolimatult käitunud tütarlapse. Erinevates kohtades, erinevad rahvad silmasid täiskuu kumas kaelkookudega tüdrukut. (Berezkin 2010, lk 16-17).

Nende müütide juures köitis mind vastandlikkuse printsiip – Kuu juurde võis sattuda nii **õnnistuseks** kui **õnnetuseks**. Ka Medvjodka lugude puhul paistis silma jutustajate erinevad seisukohad asjade mõtestamisel: kes nägi mingites rasketeski sündmustes heakillukesi, oli lihtsalt oma elu õnnelikumalt elama „sattunud“.

Pärleid otsustasin kasutada, kuna need on vene rahvariitele, ka peakatetele väga iseloomulikud (foto 18).

Foto 18. (Yefimova & Aleshina 2011: 46)

Kroon Kuu kehastab öö valgustajat, kes paistab nii heade kui halbade peale. Kõik siin elus on suhteline ja oma positsiooni siin maailmas määrab inimene ise. Kõigile on lubatud olla tugev ja kõigile on lubatud olla nõrk. Igaühel on käia oma tee.

3.2.2. Praktiline teostus

Selle peachte (lisa, foto 38) tegin viimasena ja see erineb täiesti algsest kavandist (lisa, foto 32). Mäekristallide kasutamise jätsin üldse kõrvale, sest tahtsin õrnemat tulemust saavutada.

Kõigepealt tegin poolvõru 39 cm plekiribast (paksus 1,3 mm, laius 10 mm). Riba allääre punseldasin. Seejärel lõikasin 0,4 mm traadist jupid. Traadi otsa keerasin tangidega kahekorra, ajasin traadile 2 pärli ja keerasin kahekorra ka teise otsa. Pärlite kinnitamiseks otstesse kasutasin veidi liimi.

Nüüd võtsin plekiriba (laius 5 mm, pikkus 4,2 cm), mille otstesse puurisin kaks auku. Augud puurisin ka poolvõru keskossa. Neetisin riba võrule sellisel moel, et pärlitega traadid jäid võru ja plekiriba ja kahe needi vahele.

Otsustasin riba viimistlemiseks veidi lehtkulda kasutada. Katsin riba kuldamisliimiga Charbonnel ja seejärel võtsin pintsettidega ettevaatlikult tükikesi lehtkullast (23,75 karaati) ja asetasin liimisele pinnale. Kuivanult katsin kullatud pinnad kuldamistödeks kasutatava lakiga – et tagada kullatud pinna püsivus. Lisaks kasutasin viimistlemisel ka veidi freesi.

Oksüdeerisin kogu krooni (oksiidiga Noir) ja lihvisin liivapaberiga krooni alumiselt poolelt veidi oksiidi maha. Poleerisin alumise ääre. Nüüd sain sättida pärlitega traate (foto 19). Ka seda krooni saab tegelikult kanda ühte ja teist pidi.

Foto 19 Kullatud riba ja pärlid võru küljes (foto: Diana Jezierska)

3.3. Tulikapärg

3.3.1. Pärg

Pärgi on ikka kantud küllap igal pool, kus mingisuguseidki lilli kasvab. Tihti on lilled jõudnud tekstiili koos pärlite, kulla ja karraga: meie palmikud ja seppelid, poolakate ja ukrainlaste lillelised pärjad jne.

Imeilus tulikapärg komi tüdruku peas (foto 20) jäi mulle meelde P. Puppardi loost ižmakomidest (2019, lk 264).

Foto 20 (Puppard 2019: 264)

Tulikapärg oli üks mu esimesi mõtteid, kui kroone kavandama asusin. Medvjodka naiste lugu on suuresti läbi põimunud sõjaga – sellega sai alguse üks murranguline periood perekonna loos pärast oma kodust ilma jäämist ja Eestisse tagasi tulemist ja küllap on selle järgi meie tänaseski päevas läbi põlvkondade elukogemuse. Oli väga tähendusrikas teha seda ehtekollektsiooni Ukraina sõja valguses.

Üks enimräägitud sõjalugusid meie peres on seotud sellega, kuidas vanaema oma kolme väikese lapsega ennast põllu peal pommirahe ees varjas ja kuidas tädi noorima lapsena seal kõhuli maas lilli korjas. Seda on räägitud südamesoojusega ja see kannab endas positiivset tähendust.

Kollane, kuldne värv tähistab viljakust, teadmisi, väärtuslikkust (Margna), kuldne on ka kroon ussikuninga peas.

Kroon Tulikapärg räägib loo heast ja ilusast, mis on kõige raskemateski olukordades leitav, optimismist.

3.3.2. Praktiline teostus

Kõigepealt asusin katsetama *tulikatega*. Selleks lõikasin plekikäärdega plekist (proov 925, paksus 0,7 mm) ebakorrapärase kujuga tükid. Need jootsin valtsist tulnud ja kergelt üle vasardatud erineva pikkusega traadijuppidele (foto 21).

Foto 21. Joodetud *tulikas*(foto: Diana Jezierska)

Seejärel võtsin 3 plekiriba (paksus 0,9, laius 7 mm, pikkus kahel 7 ja ühel 6 cm), mida olin eelnevalt freesiga krobelineks töödelnud. Viilisin ribadesse süvendid, et oleks kerge saavutada kindlat jootmistulemust ja jootsin traadijupid ribadele.

Nüüd sain painutada 37 cm ja 1 cm laiuse plekiriba poolvõruks (pleki paksus 1,3 mm), viimistlesin selle mateerimisharjaga ja neetisin *tulikatega* plekiribad võrule (foto 22).

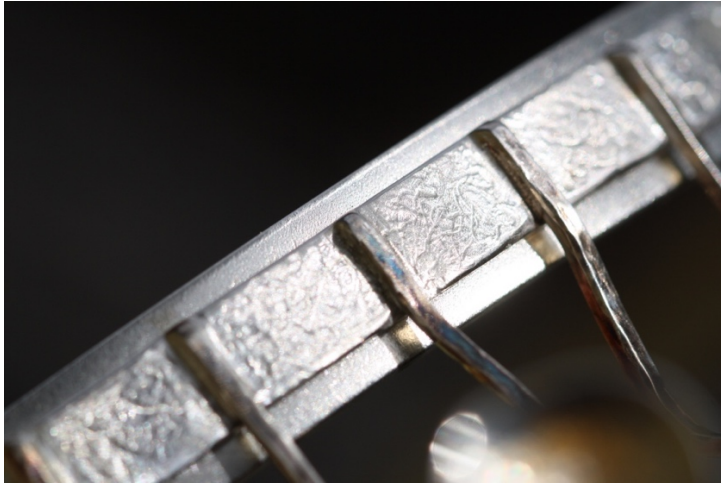

Foto 22 Ribale joodetud *tulikad* (foto: Diana Jezierska)

Valmistasin ette ka võru ribaosa 2 pikendust (paksus 1,3 mm, laius 10 mm, pikkus 5 cm). Nendele saagisin otstesse kaks 2,5 cm pilu paelade võrule asetamiseks.

Järg oli jõudnud kuldamise kätte. Eelnevalt poleeritud „tulikakaunid“ katsin kuldamisliimiga Charbonnel ja seejärel asetasin lehtkulla (23,75 karaati) tükikesi liimisele pinnale (foto 23). Kuivanult katsin kullatud pinnad kuldamistöodeks kasutatava lakiga – et tagada kullatud pinna püsivus.

Foto 23 Kullatud *tulikad* (foto: Diana Jezierska)

Neetisin võru pikenduseks mõeldud otsad poolvõru külge (foto 24). Poolvõru otstesse olin kavandanud kollased siidpaelad. Need tellisin internetipoest Etsy (naturaalne siid, värvitud reseedade ja rabarberiga).

Foto 24 Kinnitus paelale (foto: Diana Jezierska)

Lõpuks oksüdeerisin veidi „tulikavarsi“ puidust tikku kasutades, ehtele sügavuse andmiseks.

Seda krooni (Lisa, foto 39) saab pähe sättida mitut moodi ja selle kavand on leitav samuti lisast (foto 33).

KOKKUVÕTE

Minu lõputööna sündis perepärimusel põhinev **peaehete kollektsioon „Medvjodka naised, unistus luigeluulinnast“**. Sellele eelnesid seto ja kihnu temalised uurimus- ja seminaritöö ning unikaalehte raames tehtud peaehed.

Minu kroonide kollektsioon jutustab Pihkva taha maaotsinguil välja rännanud Medvjodka eesti küla naiste loo.

Soovisin luua kuus erinevat ehtemudelit, mida saaksin kasutada edaspidises loomingu. Materjalidest kasutasin lisaks hõbedale (proov 925), kullale (proov 585) ja lehtkullale (23,75 karaati) erinevaid materjale: luud, nahka, tekstiili.

Lõputöö kirjalik osa kirjeldab põhjalikult nende kuue peaehete loomisprotsessi. **Esimeses peatükis** käsitlen põgusalt pärimuse olemust ja põhjendan oma teemavalikut, räägin väljendusvahendite otsimise teest ja veidi ka peaehetest üldse.

Teises ja kolmandas peatükis on soome-ugri ja slaavi traditsioon omavahel dialoogis. Kolm ehet esindavad soome-ugri, kolm slaavi pärimust.

Kroon Ilmalind räägib sidemetest nii esivanemate kui esmapilgul „võõrastega“.

Kroon Valjad on tööst, alistumisest ja juhtimisest.

Kroon Ussisõnad väljendab vajadust ja oskust aidata, kaitsta elu – nii loodust kui inimesi.

Kroon Kolmas kukelaul jutustab olukordade haprusest, pöördelisusest ja muutustesse kätketud võimalustest.

Kroon Kuu – igaüks meist on eriline ja kõigi peale meist paistab seesama kuu.

Kroonis Tulikapärg on optimism, ka kõige raskematel hetkedel.

Kroonide komplekt osutab dialoogi võimalikkusele ja olemasolule erinevate kultuuride vahel ning oma isikliku pärimuse tähtsustamise vajadusele. Kolleksiooni loomine pakkus mulle suurepärase võimaluse oma isiklikku pärandisse süvenemiseks ja see sündis rõõmu ning õhinaga. Sest pärimus on pragmapoeetiline vägi.

KASUTATUD ALLIKAD

Kirjandus

Berezkin, J. 2010. Plejaadid kui taevaavad, Linnutee ja neiu Kuul: kultuuriseosed Põhja-Euraasias. Mäetagused, nr 46, lk 8-36.

Ehin, L. 2006. Luigeluulinn. Tallinn: Huma

Hesse, R. W. JR. 2007. Jewelrymaking Through History. Westport: Greenwood Publishing Group.

Kaarma, M. ja Voolma, A. 2015. Eesti rahvarõivad. Tartu: Eesti Rahva Muuseum.

Luik-Tamme, I. 2016. Pühapäevahobune. Tartu: Greif.

Lotman, J. 1999. Semiosfäärist. Tallinn: Vagabund.

Neidude peakatted rahvarõivaste juurde. 2017. koostanud Värvi, E. Tartu: Eesti Rahva Muuseum.

Petersen, F. I. 2005. Silver Wire Jewelry. New York:Lark Books.

Reidla, J. 2012. Eesti ehtekultuur muinasajast uusajani. Tallinn: Schenkenberg.

Summatavet, K. 2005. Folk tradition and Artistic Inspiration: A Woman Life in Traditional Estonian Jewelry and Crafts as Told by Anne and Roosi. Tallinn: University of Art and Design Helsinki.

Sutrop, U. 2003. Eesti keele maailmapildist, meel, hing ja vaim. Mäetagused, nr 24, lk 99-108.

Valk, H. ja Laul S. 2014. Siksäla Kalme I. Muistis ja ajalugu. Tartu: Tartu Ülikool, Ajaloo ja arheoloogia instituudi osakond.

Valk, H. Ratas, J. ja Laul, S. Siksäla Kalme II. Matuste ja leidude kataloog, Tartu: Tartu Ülikool, Ajaloo ja arheoloogia instituudi osakond.

Yefimova, L. V. & Aleshina, T.S. 2011. Russian Elegance. Country and City Fashion from the 15th to the early 20th century. Moscow: Art-Rodnik Publishing House.

Григорьевна, Г.А. 2018. Головные уборы Русского Севера. Северодвинк: ВХНРЦ им. акад. И.Э. Грабаря.

Internetiallikad

Hermann, E. EKA filosoofiaõppejõud Eik Hermann pärimusest.

<http://www.hermann.ee/eka/> (02.05.2022).

Hiiemäe, M. 1996. Nelikümmend lindu eesti rahvausundis I. Mäetagused 1&2. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.folklore.ee/tagused/nr1/pdf/linnud.pdf, LK 11, (02.05.2022).

Jaago, T. Traditsioon ja improvisatsioon <https://sisu.ut.ee/rlk/traditsioon-ja-improvisatsioon>, (02.05.2022).

Jezierska, D. 2021. Pärimus ja inspiratsioon: tee läbi seto ja kihnu pärimuse oma elu ja loomingu mõtestamise juurde: seminaritöö https://www.ester.ee/record=b5397969*est.

Kareva, M. Facebook.

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1817266428391413&set=ecnf.100003242194596>, (02.05.2022).

Korolyova, S ,Belomestnova A. 2018. Image of Rooster in Folk Legends About Hoards (Based on Russian, Komi and Komi-Permyak Texts). <http://www.trad-culture.ru/en/article/image-rooster-folk-legends-about-hoards-based-russian-komi-and-komi-permyak-texts>, (02.05.2022).

Margna, E. 2015. Kiri, märgid ja värvid. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://wi.ee/wp-content/uploads/2015/10/Presentation-KIRI.pdf, (02.05.2022).

Võõrsõnade leksikon. <https://www.eki.ee/dict/vsl/index.cgi?Q=kroon&F=M&C06=et> , (02.05.2022).

LISAD

Lisa 1. Fotod

Foto 26 Perefoto Venemaal 1909. aastal (Kadri ja Taavet lastega) (foto: Diana Jezierska erakogust)

Foto 27 Vanaema ja vanaisa 1940. aastal Venemaal (foto: Diana Jezierska erakogu)

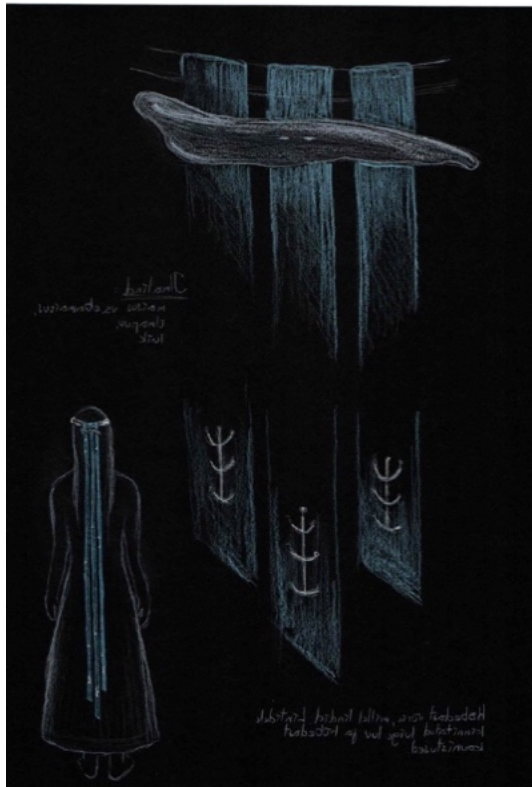

Foto 28. Kavand kroonile Ilmalind.

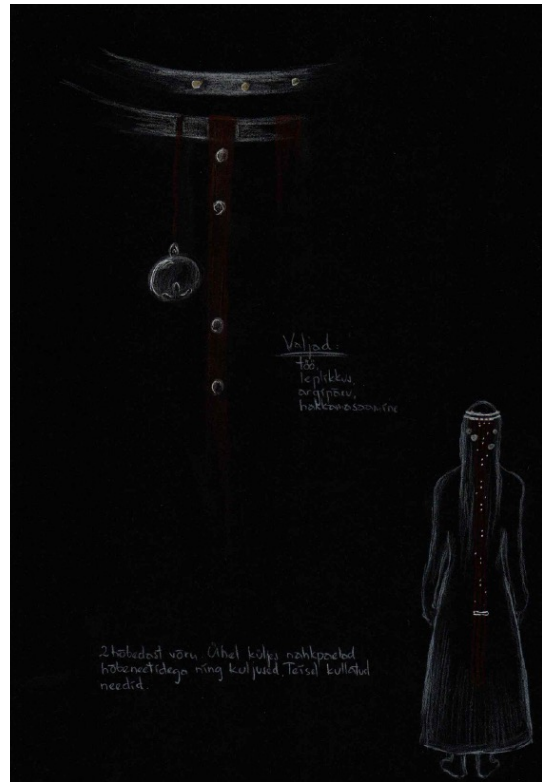

Foto 29. Kavand kroonile Valjad

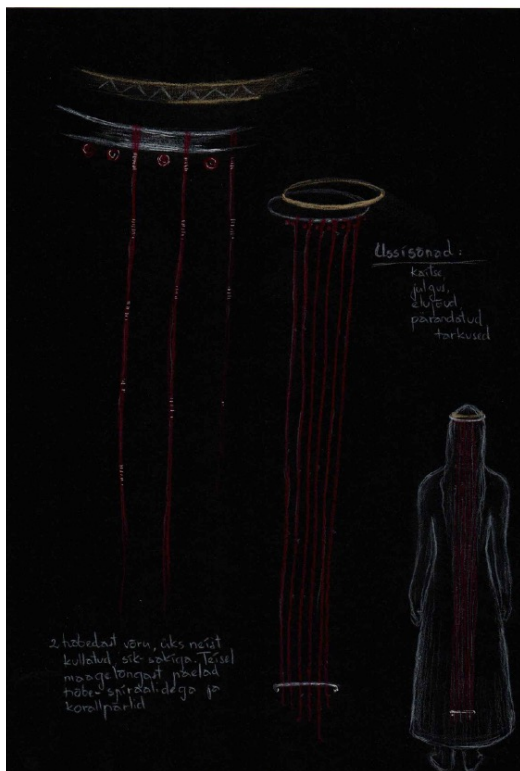

Foto 30. Kavand kroonile Ussisõnad

Foto 31. Kavand kroonile Kolmas kukelaul

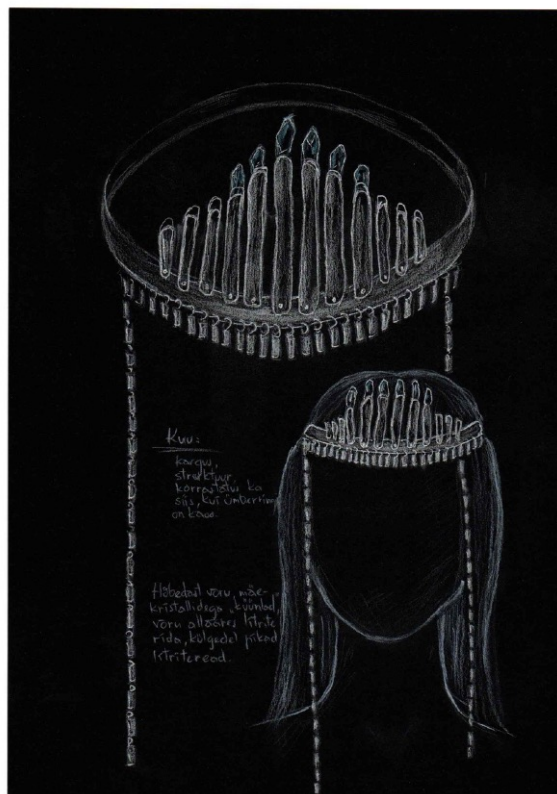

Foto 32. Kavand kroonile Kuu

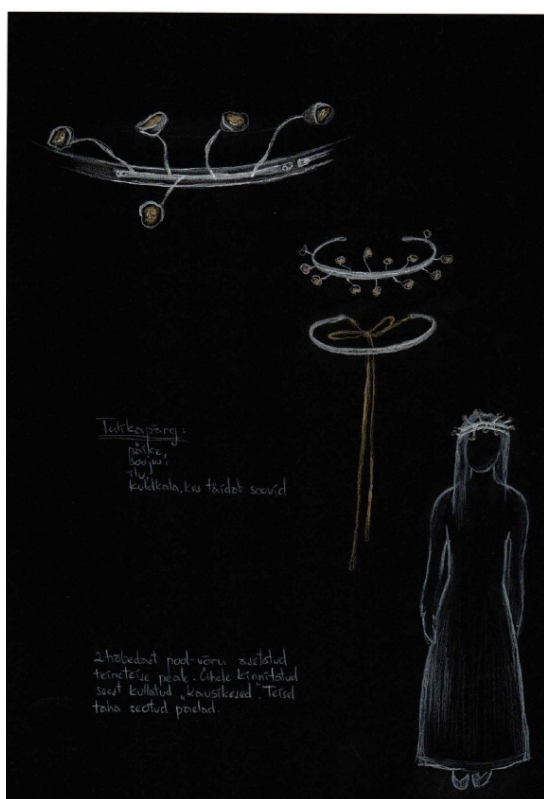

Foto 33. Kavand kroonile Tulikapärg

Foto 34. Kroon Ilmalind (foto: Diana Jezierska, modell: Isabel Mari Jezierska)

Foto 35. Kroon Valjad (foto: Diana Jezierska, modell: Isabel Mari Jezierska)

Foto 36. Kroon Ussisõnad (foto: Diana Jezierska, modell Isabel Mari Jezierska)

Foto 37. Kroon Kolmas kukelaul (foto: Diana Jezierska, modell: Isabel Mari Jezierska)

Foto 38. Kroon Kuu (foto: Diana Jezierska, modell: Isabel Mari Jezierska)

Foto 39. Kroon Tulikapärg (foto: Diana Jezierska, modell: Isabel Mari Jezierska)

SUMMARY

My dissertation is about the collection of jewellery, "The Women of Medvjodka, a Dream of a Swan Town", which drew inspiration from my family heritage. This dissertation was preceded by my project about Seto and Kihnu and a unique jewellery piece I made for that project.

My collection of crowns tells the story of women from the Estonian village of Medvjodka who emigrated behind Pskov in search of land.

I wanted to create six different jewellery models that I could use in my future artistic endeavours. In addition to silver (sample 925), gold (sample 585) and gold leaf (23.75 carats), I used other materials such as bone, leather, and textiles.

The written part of the dissertation describes the process of creating these six pieces of jewellery. In the first chapter, I discuss the nature of heritage and justify my choice of topic. I talk about my journey of searching for means of expression. I also briefly discuss the nature of head jewellery more generally. In the second and third chapters, the Finno-Ugric and Slavic traditions are in dialogue with each other. Three pieces of jewellery represent the Finno-Ugric tradition, and three pieces of jewellery represent the Slavic tradition.

Crown Ilmalind talks about the ties with both ancestors and with those who, at first sight, might seem to be strangers.

Crown Ussisõnad expresses the need and ability to help and protect life – both nature and people.

Crown Valjad is about work, submission and leadership.

Crown Kolmas kukelaul tells a story about the fragility of situations, how events can suddenly turn around, and the possibilities of change.

Crown Kuu – each of us is special, and the same moon shines on all of us.

Crown Tulikapärg represents optimism even in the most challenging times.

The crowns point to the possibility and existence of a dialogue between different cultures and the need to emphasize one's personal heritage. Creating this collection offered me an excellent opportunity to delve into my unique heritage. So, the set was born out of pure joy and excitement. Tradition holds in itself pragmapoetic power.

LIHTLITSENTS

Mina, Diana Jeziarska,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

ÜHE PERE PÄRIMUSEL PÕHINEV PEAHETE KOLLEKTSIOON „MEDVJODKA
NAISED, UNISTUS LUIGELUULINNAST“

mille juhendaja on Kaire Rannik,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Diana Jeziarska

30.05.2022